

Załącznik do Uchwały nr ~~XIX~~/100/2015 Rady Gminy Rędziny z dnia 30 grudnia 2015r.

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
GMINY RĘDZINY
NA LATA 2016-2018**

2015

102

SPIS TREŚCI

f

WPROWADZENIE.....	3
I. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	9
II. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE	10
III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE	12
1. STOSOWANIE AGRESJI I PRZEMOCY PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ SZKOLNĄ ORAZ W ŚRODOWISKU RODZINNYM	12
2. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE W ŚRODOWISKU LOKALNYM	15
3. PRZESTĘPCZOŚĆ POLEGAJĄCA NA ZNĘCANIU SIĘ NAD RODZINĄ	21
4. POMOC I WSPARCIE DLA OSÓB I RODZIN DOTKNIĘTYCH PROBLEMEM PRZEMOCY W RODZINIE.....	21
IV. CELE I ZADANIA	27
V. FINANSOWANIE PROGRAMU.....	36
VI. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU	36
SPIS WYKRESÓW	38

WPROWADZENIE

Przemoc w rodzinie jest poważnym, zataczającym coraz szersze kręgi problemem o dużej szkodliwości społecznej, który stanowi jedno z podstawowych zagrożeń dla rodziny i jej członków. Polega na jednorazowym lub powtarzającym się umyślnym działaniu lub zaniechaniu naruszającym prawa lub dobra osobiste osoby najbliższej, a także innych osób zamieszkujących wspólnie lub wspólnie gospodarujących, w szczególności narażającym te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszającym ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodującym szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym oraz wywołującym cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci, nierzadko osoby starsze i niepełnosprawne, czasami mężczyźni. Zjawisko to występuje we wszystkich grupach społecznych niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej. Przemoc jest demonstracją siły i chęcią przejęcia kontroli nad drugą osobą, powoduje u ofiary niską samoocenę, poczucie bezsilności i bezradności, ciągły niepokój, depresję oraz choroby związane ze stresem. Dla dzieci doznających lub będących świadkami przemocy jej skutki są nieodwracalne i mogą objawiać się dopiero w życiu dorosłym.

Wyodrębnia się kilka rodzajów przemocy, które mają swoje charakterystyczne wyznaczniki, ale też wiele elementów wspólnych. Jedną z nich jest przemoc fizyczna, która obejmuje wszelkiego rodzaju bezpośrednie działania z użyciem siły, tj. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.

Następnym rodzajem przemocy jest przemoc psychiczna, która odznacza się sprawowaniem przez sprawcę kontroli nad ofiarą i przyjmuje formę wyśmiewania poglądów, religii, pochodzenia, narzucania własnych poglądów, karania poprzez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stałą krytykę, wmawiania choroby psychicznej, izolację społeczną (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domagania się posłuszeństwa, ograniczania snu i pożywienia, degradacji werbalnej (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowania gróźb itp.

Kolejnym rodzajem przemocy jest przemoc seksualna, która polega na wymuszaniu pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, seksu z osobami trzecimi, sadystycznych form współżycia seksualnego oraz demonstrowaniu zazdrości i krytyce zachowań seksualnych.

Innym rodzajem przemocy jest przemoc ekonomiczna, która obejmuje działania mające na celu całkowite uzależnienie finansowe ofiary od sprawcy, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny. Rodzajem przemocy jest również zaniedbywanie, które wiąże się z niezaspokajaniem podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych, odrzuceniem emocjonalnym.

Przemoc dzieli się również na gorącą, czyli taką, która naładowana jest furią, złością, gniewem, jest pełna ekspresji oraz przemoc chłodną, która stosowana jest bez gniewu, z premedytacją, jest uporządkowana, mogą jej przyświecać pozytywne cele, tj. przekonania, filozofia, wiara itp.

W świetle polskiego prawa przemoc w rodzinie jest przestępstwem, które w zależności od tego, czy ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigane z różnych artykułów kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, jest kwalifikowana jako przestępstwo polegające na fizycznym lub psychicznym znęcaniu nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny (art. 207 KK).

Według danych Policji, z 51.292 w 2012 roku do 77.808 w 2014 roku wzrosła liczba wypełnionych przez policjantów formularzy Niebieskiej Karty, w tym wszczynających procedurę z 44.146 do 63.467 oraz dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury z 7.146 do 14.341. Ogólna liczba ofiar przemocy zwiększyła się z 76.993 w 2012 roku do 105.332 w 2014 roku. Poszerzyło się również grono osób podejrzanych o przemoc – z 51.531 w 2012 roku do 78.489 w 2014 roku. Wśród ofiar przemocy większość stanowiły kobiety (65,3%, tj. 50.241 osób w 2012 r., 67,1%, tj. 58.310 osób w 2013 r., 69,1%, tj. 72.786 w 2014 r.), a wśród podejrzanych osób o przemoc mężczyźni (92,6%, tj. 47.728 osób w 2012 r., 92,4%, tj. 56.755 w 2013 r., 92,7%, tj. 72.791 w 2014 r.). W gronie podejrzanych sprawców ponad 60% stanowiły osoby będące pod wpływem alkoholu (60,9%, tj. 31.387 osób w 2012 r. i 61,2%, tj. 37.650 osób w 2013 r., 63,8%, tj. 50.073, w 2014 r.). Warto dodać, iż w latach

2012-2014 z roku na rok spadła liczba dzieci z rodzin dotkniętych przemocą, które zostały umieszczone w niezagrażającym im miejscu, np. w rodzinie zastępczej, dalszej rodzinie czy placówce opiekuńczej (z 527 w 2012 r. do 346 w 2014 r.).

Obraz zjawiska przemocy w rodzinie wyłania się również z wyników badań ogólnopolskich. Pierwsze z nich pn. „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”, przeprowadzone przez TNS OBOP w 2007 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wykazały m.in., że: przemoc w rodzinie jest zjawiskiem dostrzeganym w polskim społeczeństwie; dotyczy ona średnio około połowy rodzin, doświadczył jej więcej niż co trzeci Polak (36%), najczęściej dostrzeganymi formami przemocy są przemoc psychiczna (52%) i fizyczna (44%), w mniejszym stopniu ekonomiczna (26%) i seksualna (9%) oraz że przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często (14% respondentów żyło w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko).

Z kolei wyniki badań z 2010 roku pn. „Zjawisko przemocy w rodzinie wobec kobiet i mężczyzn”, także przeprowadzonych przez TNS OBOP na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej potwierdziły, że wśród ofiar przemocy większość stanowią kobiety (61%), które jednocześnie są najczęściej ofiarami przemocy seksualnej (90%). W przypadku przemocy ekonomicznej, psychicznej i fizycznej kobiety stanowią odpowiednio 70, 64 i 63% ofiar.

Wyniki innych badań, przeprowadzonych w 2012 roku przez Millward Brown SMG/KRC na zamówienie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu pn. „Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/grupy robocze, a także realizacji procedury „Niebieskie Karty” w oparciu o rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, pozwoliły stwierdzić, że: 62% osób dotkniętych przemocą w rodzinie, których sytuacją, w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”, zajmował się zespół interdyscyplinarny wraz z grupami roboczymi stanowiły wyłącznie kobiety, większość badanych zespołów interdyscyplinarnych funkcjonuje w gminach wiejskich (63%), jedna czwarta (24%) w gminach miejsko-wiejskich, a nieco ponad jedna dziesiąta (13%) w gminach miejskich, w skład zespołów interdyscyplinarnych wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (100%), Policji (100%), gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (100%), oświaty (99%) i ochrony

zdrowia (94%), a także kuratorzy sądowi (88%), rzadziej przedstawiciele organizacji pozarządowych (48%) i Prokuratury (16%), w 2012 roku procedurę „Niebieskie Karty” realizowało 96% badanych zespołów interdyscyplinarnych; najczęściej wszczynali ją policjanci (94%) i pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (67%), wypełniając formularz „Niebieska Karta – A”, a następnie przekazując go przewodniczącemu zespołu (także do przedstawicieli tych instytucji najczęściej trafiały zgłoszenia o przemocy w rodzinie). Z badań wynika również, że zdecydowana większość zespołów interdyscyplinarnych wywiązuje się z nałożonych na nie obowiązków i zadań.

Podstawowym aktem prawnym, który określa w Polsce zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc w rodzinie, jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1390). W jej myśl osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego; interwencji kryzysowej i wsparcia; ochrony przed dalszym krzywdzeniem przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej; zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie oraz zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania. Wobec osób stosujących przemoc w rodzinie podejmuje się natomiast środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

W celu tworzenia warunków skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie Rada Ministrów przyjęła w dniu 29 kwietnia 2014 roku Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, który na szczeblu centralnym i wojewódzkim jest realizowany i monitorowany przez, odpowiednio, Wojewódzkiego i Krajowego Koordynatora

Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Program określa szczegółowe cele polegające na:

- zintensyfikowaniu działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zwiększeniu dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- zwiększeniu skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- zwiększeniu poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Program wskazuje także na cztery podstawowe obszary oddziaływań wobec różnych grup odbiorców. Są to:

- profilaktyka i edukacja – obszar kierowany do ogółu społeczności,
- ochrona i wsparcie osób doświadczających przemocy – obszar kierowany do ofiar przemocy w rodzinie,
- oddziaływania wobec sprawców przemocy w rodzinie – obszar kierowany do osób stosujących przemoc, jak również do właściwych służb zajmujących się oddziaływaniem na te osoby,
- podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów podejmujących działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – obszar kierowany do kadr realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane są przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Na szczeblu gminnym obejmują one tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym m.in.:

- diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych,

- prowadzenie interwencji i poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych,
- współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ofiar przemocy w rodzinie,
- zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2009 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- zwiększenie dostępności mieszkań socjalnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- stosowanie procedury „Niebieskie Karty”.

Niniejszy program został przygotowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rędzinach. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Program składa się z kilku części. W pierwszej zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia programu.

Druga i trzecia część programu obejmują informacje ogólne na temat oraz diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane od podmiotów działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców oraz analizę ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz mieszkańców, w tym reprezentantów samorządu lokalnego.

Czwarta część programu, obejmująca przygotowany w formie zestawień tabelarycznych harmonogram, wyznacza cele i niezbędne do podjęcia zadania, wskazując m.in. realizatorów poszczególnych zapisów oraz czas ich wdrożenia.

Piąta i szósta część programu zawierają informacje na temat sposobu finansowania dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego w części czwartej dokumentu zestawu wskaźników monitoringowych.

I. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Obowiązek opracowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rędziny na lata 2016-2018 wynika z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1390), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Program pozostaje w zgodności ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rędziny na lata 2016-2020 oraz Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 i umożliwia aplikowanie o dodatkowe środki finansowe w oparciu o ogłaszany przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej program osłonowy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na treść i realizację Programu mają również wpływ m.in. następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1515),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1286),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 124 ze zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 583 ze zm.),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. nr 88, poz. 553 ze zm.),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. nr 89, poz. 555 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1118 ze zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r., nr 209, poz. 1245).

II. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE

Rędziny są gminą wiejską, położoną w województwie śląskim, w powiecie częstochowskim. Zajmuje powierzchnię 41,4 km², a w jej skład wchodzi 8 sołectw: Kościelec, Konin, Marianka Rędzińska, Rudniki, Rędziny Okupniki, Rędziny Wyrazów, Rędziny Kolonia i Rędziny Osiedle.

Pod względem fizycznogeograficznym gmina leży na północnym krańcu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, w pośrednim sąsiedztwie terenów o uznanych walorach rekreacyjno-turystycznych, jak: Mstów, Olsztyn i Gidle znanych z malowniczych krajobrazów, ruin zamków obronnych, klasztorów i licznych jaskiń.

Przeważającą część gminy zajmują gospodarstwa i działki rolne. Lasy porastają niespełna 2% jej powierzchni. Walorem krajobrazowym gminy jest znajdująca się na terenie nieczynnego kamieniołomu w Rudnikach Jaskinia Szmaragdowa. Jej największymi atrakcjami są podziemne jezioro o znacznych rozmiarach oraz urozmaicone licznymi skamieniałościami korytarze.

Na koniec 2014 roku gmina liczyła 10.055 mieszkańców, w tym 5.135 kobiet. W ostatnim czasie liczba ludności utrzymuje się na zbliżonym poziomie, niemniej zmniejsza się odsetek dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, zwiększa się natomiast udział osób starszych.

Gmina ma charakter przemysłowo-rolniczy, o czym świadczy zarówno obecność dużych zakładów przemysłowych, jak i znaczny areał użytków rolnych. Rolę rolnictwa w gospodarce gminy obrazuje sposób wykorzystania gruntów, gdzie ponad 76,7% zajmują użytki rolne, w tym 70,4% grunty orne. W strukturze upraw dominują zboża i ziemniaki, natomiast podstawowy kierunek produkcji zwierzęcej stanowi chów drobiu, a następnie bydła i trzody chlewnej.

Na terenie gminy funkcjonuje blisko 850 podmiotów gospodarczych. Na koniec 2014 roku działalność gospodarcza w gminie była przede wszystkim prowadzona w takich sekcjach, jak: handel i usługi w zakresie napraw oraz przetwórstwo przemysłowe. Działające podmioty gospodarcze są różnorodne pod względem wielkości: od dużych zakładów przemysłowych, takich jak CEMEX Polska Sp. z o.o., Cementownia Rudniki produkująca cement oraz Zakłady Chemiczne „Rudniki” S.A. produkujące krzemiany wykorzystywane

w branży chemicznej i budowlanej, do małych firm rodzinnych działających w różnych dziedzinach gospodarki. Wśród mniejszych firm dominują zakłady wytwarzające obuwie oraz akcesoria do ich produkcji, a także przedsiębiorstwa produkujące makaron.

W 2014 roku zmniejszył się poziom bezrobocia w gminie, niemniej wpływ na to mogło mieć wprowadzenie profilowania osób pozostających bez pracy w zależności od gotowości do podjęcia zatrudnienia. Bezrobocie dotyczyło głównie osoby młode, w wieku 18-34 lata, osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat, osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, 12 miesięcy i więcej, a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym.

W ostatnich latach zwiększa się liczba mieszkań w gminie, przy czym zmniejsza się liczba mieszkań pozostających w zasobach gminy. Wśród tych ostatnich nie ma mieszkań socjalnych, co ma o tyle znaczenie, że w 2014 roku nastąpił znaczny przyrost wniosków o przydział takiego lokum.

Zdecydowana większość mieszkań w gminie wyposażona jest w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Niedostatecznie rozwinięta jest natomiast sieć gazowa, do której podłączonych jest połowa mieszkań.

Gmina posiada bazę oświatową, na którą składają się: 4 przedszkola, 5 szkół podstawowych i 2 gimnazja. Na jej terenie nie ma natomiast żłobka, co powoduje, że nie są zaspokajane potrzeby w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3. Działalność kulturalna w gminie ogniskuje się z kolei wokół Gminnego Ośrodka Kultury w Rędzinach, w strukturach którego działa Gminna Biblioteka Publiczna w Rędzinach. Ośrodek posiada filię w Mariance Rędzińskiej i w Rudnikach oraz Bibliotekę w Kościelecu i Rudnikach. Zakres działalności sportowej na terenie gminy wyznaczają z kolei zespoły i kluby sportowe: Gminny Klub Sportowy „Unia” Rędziny, Ludowy Klub Sportowy „Lotnik” Kościelec i Klub Sportowy „Corona” Rudniki. Uprawianiu sportu i rozwojowi kultury fizycznej w gminie sprzyja infrastruktura sportowa, obejmująca Gminną Halę Sportową wraz z kompleksem boisk sportowym „Orlik” w Rędzinach, Stadion Ludowego Klubu Sportowego „Lotnik” Kościelec, Stadion Gminnego Klubu Sportowego „Unia” Rędziny oraz sale gimnastyczne w placówkach szkolnych wraz z boiskami i placami zabaw przy placówkach szkolnych.

Szczególną atrakcją w gminie są imprezy i zawody lotnicze, których organizatorem jest Aeroklub Częstochowski, mający do dyspozycji Lotnisko Rudniki w Kościelecu.

W gminie funkcjonują 3 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz działają 2 apteki i 2 punkty apteczne. Główną instytucją realizującą zadania pomocy społecznej w gminie jest natomiast Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rędzinach, a nad bezpieczeństwem publicznym jej mieszkańców czuwa Komisariat Policji w Kłomnicach. Sektor pozarządowy funkcjonujący w gminie obejmuje kilkanaście organizacji.

III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE

1. STOSOWANIE AGRESJI I PRZEMOCY PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ SZKOLNĄ ORAZ W ŚRODOWISKU RODZINNYM

Diagnoza zjawiska agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz w środowisku rodzinnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących w gminie placówkach oświatowych. Badania te umożliwiły zdiagnozowanie środowiska szkolnego i rodzinnego pod kątem występowania agresji i przemocy, pozyskanie informacji na temat podejmowanych działań profilaktycznych i wychowawczych, form pomocy świadczonym uczniom stosującym agresję i przemoc oraz rodzinom zmagającym się z problemem przemocy domowej, współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także działań, jakie należałoby podjąć, by skuteczniej przeciwdziałać temu zjawisku.

Do analizy przedłożono w sumie 5 ankiet wypełnionych przez osoby upoważnione z następujących placówek: Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Pułaskiego w Rędzinach Osiedlu (liczba uczniów: 119), Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Jana Pawła II w Rudnikach (liczba uczniów: 291), Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Kościelcu (liczba uczniów: 101), Szkoła Podstawowa w Koninie (liczba uczniów: 72) i Gimnazjum Nr 1 im. Armii Krajowej w Rędzinach (liczba uczniów: 146).

Rozpoznanie środowiska szkolnego i rodzinnego pod kątem występowania agresji i przemocy

Wszystkie ankietowane placówki prowadzą rozpoznanie środowiska szkolnego i rodzinnego pod kątem występowania agresji i przemocy w szkole. Dotychczas podjęte badania miały głównie charakter ankietowy (przybierały również formę obserwacji, wywiadów i rozmów), a ich adresatami, obok dzieci i młodzieży, byli ich rodzice. W Zespole

Szkolno-Przedszkolnym w Rudnikach i Szkole Podstawowej w Kościelcu dokonywano także analizy dokumentacji szkolnej, a w Szkole Podstawowej w Koninie wykonano badania socjometryczne.

Badania przeprowadzone w placówkach oświatowych dały bardzo podobny wynik – generalnie uczniowie czują się w szkole bezpiecznie i za wyjątkiem pojedynczych przypadków agresji słownej nie doświadczają agresji i przemocy ani nie są jej sprawcami.

Podejmowane działania profilaktyczne i wychowawcze

Mimo braku sygnałów o występowaniu problemu przemocy, w ankietowanych placówkach podejmowane są różnorodne działania profilaktyczne i wychowawcze, w których zawarte są treści edukujące, jak przeciwdziałać agresji i przemocy. Grono pedagogiczne Szkoły Podstawowej w Rędzinach Osiedlu prowadzi warsztaty psychologiczne pn. „Agresji mówimy – Nie”, organizuje przedstawienia profilaktyczne pn. „Stop agresji, stop przemocy” oraz spotkania z policjantem. W placówce prowadzona jest również stała kontrola zachowań pozytywnych i negatywnych, a także realizowana jest terapia pedagogiczna z uczniami nadpobudliwymi.

Działalność profilaktyczna prowadzona w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Rudnikach polega na realizacji programów profilaktycznych, m.in. pn. „Bezpieczna i przyjazna szkoła”, warsztatów i konkursów profilaktycznych, organizowaniu wycieczek, wyjść i zajęć pozalekcyjnych. Szkoła zapewnia także zajęcia terapeutyczne i socjoterapeutyczne, współpracuje z rodzicami i specjalistami, organizuje wolontariat.

W Szkole Podstawowej w Kościelcu, obok zajęć z udziałem wychowawcy i pedagoga szkolnego, organizowane są zajęcia świetlicowe, wycieczki i wyjścia. Z uczniami wykazującymi skłonności do zachowań agresywnych odbywają się rozmowy dyscyplinujące, prowadzony jest monitoring ich sytuacji rodzinnej, świadczone są dla nich oraz ich rodziców porady.

Szkoła Podstawowa w Koninie w ramach profilaktyki organizuje pogadanki i rozmowy z wychowawcą i pedagogiem, systematycznie też współpracuje z rodzicami uczniów.

Gimnazjum w Rędzinach posiada i realizuje szkolny program wychowawczy i szkolny program profilaktyczny, który obejmuje m.in. działania profilaktyczne i korekcyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy. Placówka organizuje również happeningi, np. pod hasłem „Rozkręćmy spiralę życzliwości”, spektakle i warsztaty profilaktyczne, m.in. pn. „Bezpieczeństwo

w przestrzeni szkolnej” i „Stop agresji, stop przemocy” oraz spotkania z policjantem. Placówka posiada stronę internetową, na której dostępne są prezentacje z zakresu przeciwdziałania przemocy kierowane zarówno dla uczniów, jak i ich rodziców. Szkoła prowadzi również monitoring wizyjny.

Formy pomocy dla uczniów stosujących agresję i przemoc oraz rodzin zmagających się z problemem przemocy domowej

Wszystkie badane placówki rozwinęły i realizują różnorodne formy pomocy dla uczniów wykazujących skłonności do zachowań agresywnych oraz zagrożonych przemocą. Tam, gdzie problem nie występuje, prowadzone są działania profilaktyczne.

W Szkole Podstawowej w Rędzinach Osiedlu przybierają one postać indywidualnych spotkań z pedagogiem szkolnym oraz zajęć dodatkowych. Uczniowie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Rudnikach mogą z kolei liczyć na pomoc terapeutów i psychologów z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Częstochowie, a nauczyciele zawierają z nimi specjalne kontrakty wychowawcze. W rozwiązywaniu sytuacji problemowych szkoła współpracuje również z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rędzinach.

Szkoły Podstawowe w Kościelcu i Koninie uczą właściwych relacji interpersonalnych, organizują dla uczniów poradnictwo i zajęcia terapeutyczne. W trudniejszych przypadkach placówki współpracują z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Częstochowie.

Podstawowymi formami pomocy kierowanymi w ramach profilaktyki agresji i przemocy do uczniów Gimnazjum w Rędzinach są natomiast spotkania z pedagogiem szkolnym, wsparcie w ramach współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Częstochowie, a także udostępnianie informacji na temat innych specjalistycznych placówek funkcjonujących na terenie powiatu i województwa.

Współpraca z innymi instytucjami i organizacjami

Wszystkie ankietowane placówki podejmują współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze przeciwdziałania agresji i przemocy. Należą do nich przede wszystkim: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rędzinach, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Częstochowie i Policja. Szkoły współpracują także z kuratorami sądowymi.

Działania, jakie należałoby podjąć, by skuteczniej przeciwdziałać zjawisku agresji i przemocy

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek wskazali, że są możliwości skuteczniejszego przeciwdziałania agresji i przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym. Wśród działań, jakie należałoby podjąć, wymienili m.in. pedagogizację i treningi umiejętności wychowawczych rodziców, prowadzenie edukacji w zakresie komunikacji interpersonalnej, a w szczególności nazywania i wyrażania emocji i radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Ankietowani podkreślili również konieczność kontynuowania podejmowanych obecnie działań.

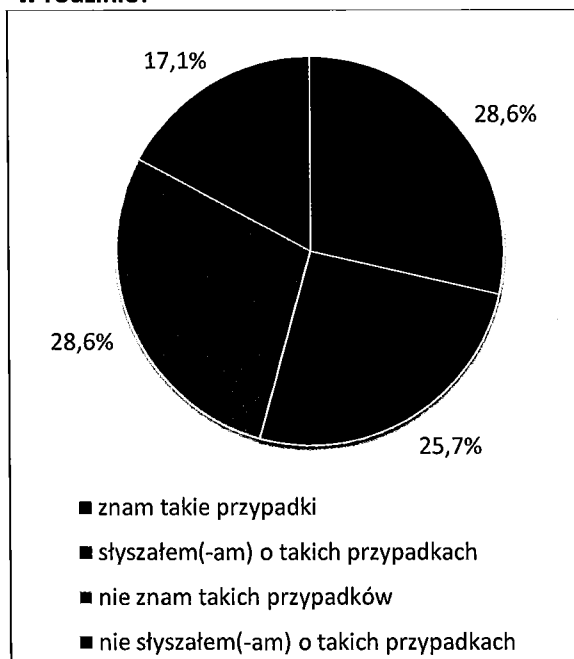
2. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie przeprowadzono również badania ankietowe wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy i jego Zastępcy, Sekretarza Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

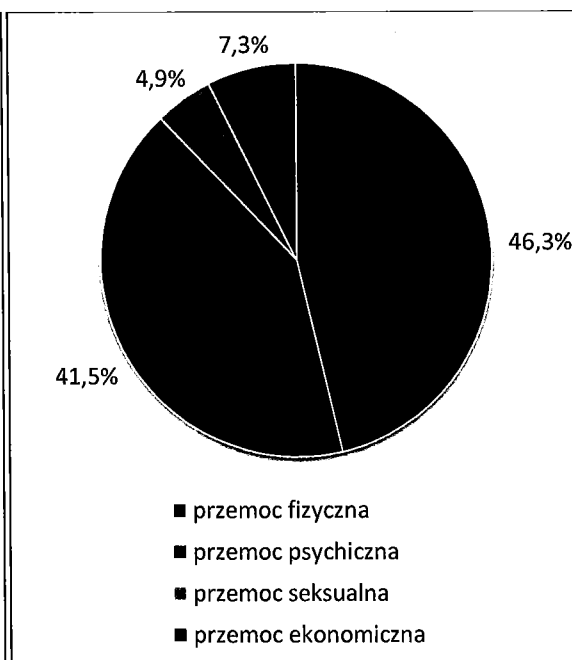
Badania te posłużyły m.in. określeniu skali zjawiska w gminie i form, jakie przybiera, zidentyfikowaniu przyczyn stosowania przemocy, jej ofiar i sprawców, ocenie prowadzonych działań profilaktycznych oraz oferty pomocy świadczonej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, a także wskazaniu działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym problemem. Do analizy przedłożono w sumie 38 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o znajomość przypadków przemocy w rodzinie oraz o rodzaje przemocy w rodzinie, jakie najczęściej występują w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 1. Czy w Pani/Pana najbliższym otoczeniu występuje zjawisko przemocy w rodzinie?

Wykres 2. Jakie rodzaje przemocy w rodzinie najczęściej występują w gminie?

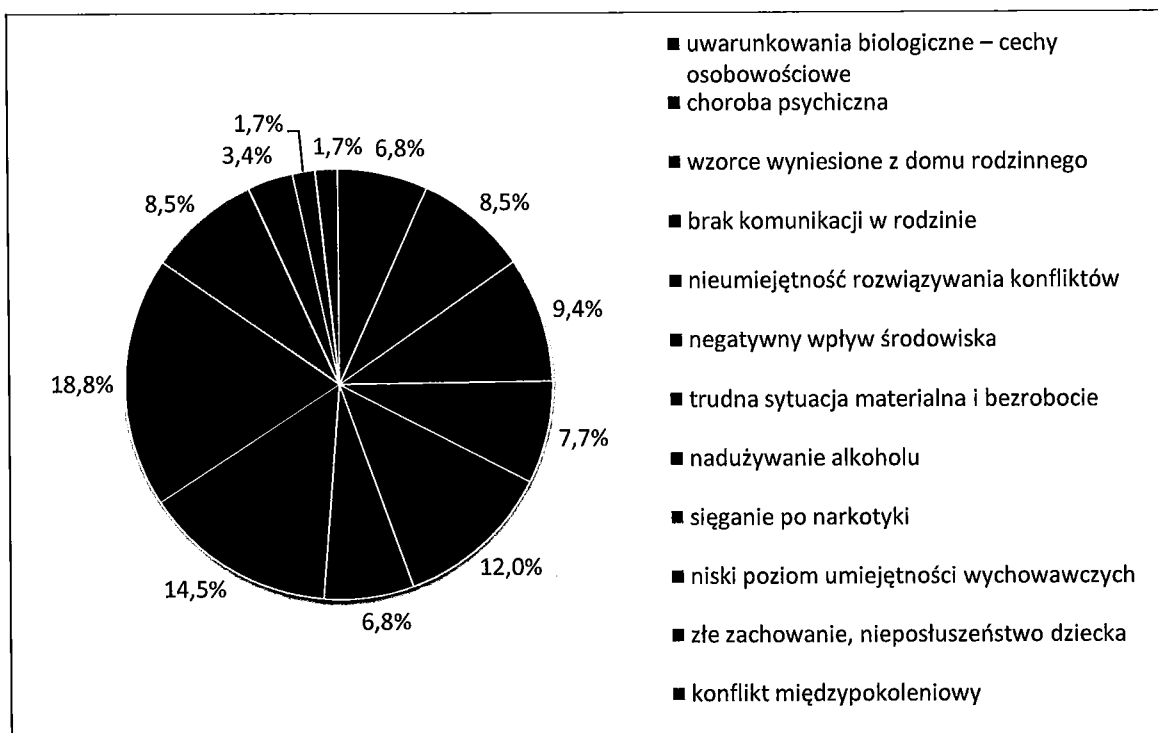

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Ponad połowa ankietowanych (łącznie 54,3%) stwierdziła, że zna przypadki występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o nich słyszała. Odmiennego zdania było w sumie 45,7% badanych. W opinii respondentów najczęstszymi formami przemocy są przemoc fizyczna (46,3%) i psychiczna (41,5%).

Odpowiadając na następne pytanie, badani wskazywali przyczyny przemocy w rodzinie. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Najczęstsza przyczyna przemocy w rodzinie

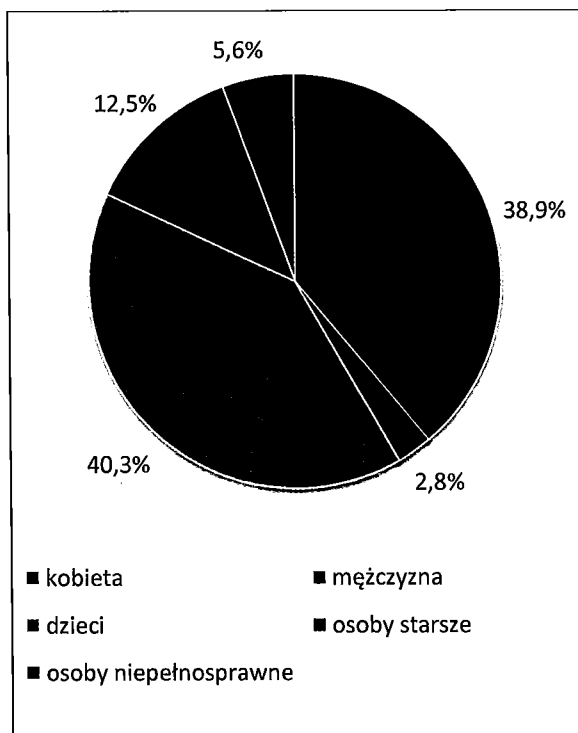

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

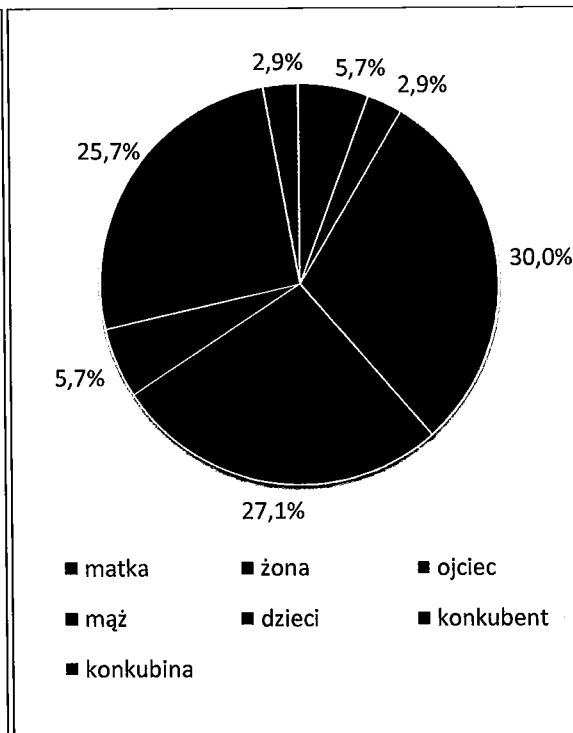
Zdaniem respondentów najczęstszymi powodami przemocy w rodzinie są nadużywanie alkoholu (18,8%), trudna sytuacja materialna i bezrobocie (14,5%) oraz nieumiejętność rozwiązywania konfliktów (12%). Wśród innych przyczyn ankietowani wymienili m.in. wzorce wyniesione z domu rodzinnego (9,4%), chorobę psychiczną oraz sięganie po narkotyki (po 8,5%).

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 4. Kto jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie?

Wykres 5. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

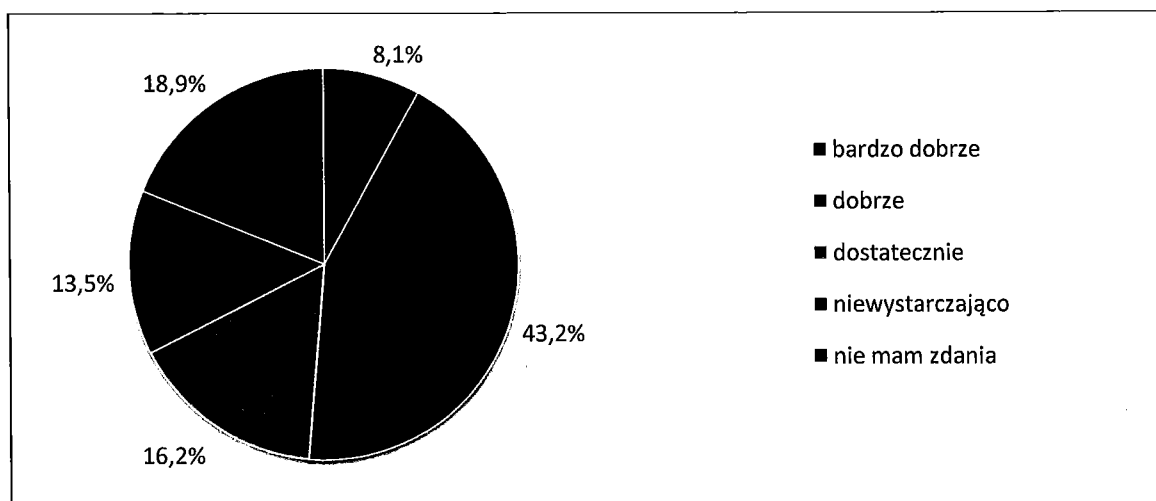

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

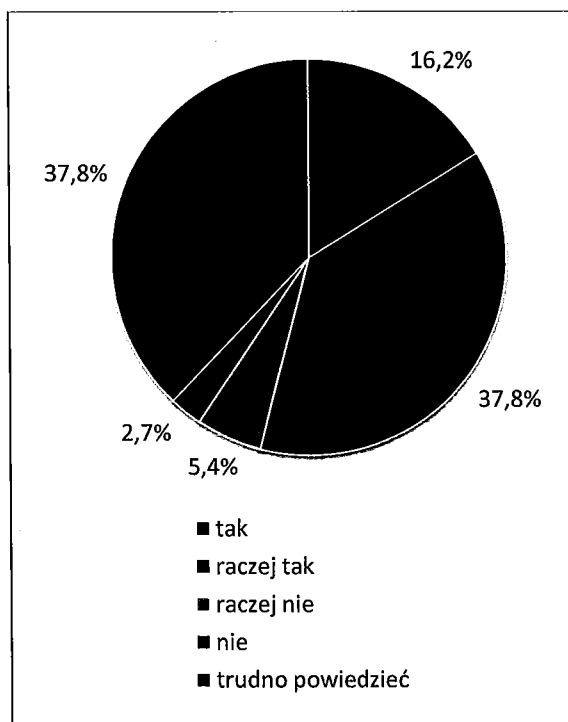
Według największej grupy ankietowanych, najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci (40,3%) i kobiety (38,9%). Jeśli natomiast chodzi o sprawcę przemocy w rodzinie, odpowiednio 30 i 27,1% respondentów wskazało, że tą osobą jest ojciec lub mąż, a 25,7% że konkubent. Z danych tych wyłania się modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcami przemocy są zazwyczaj mężczyźni (ojcowie, mężowie, konkubenci), a ofiarami dzieci i kobiety.

W ankiecie znalazły się również pytania pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z przemocą w rodzinie oraz ofertę pomocy świadczonej osobom dotkniętym tym problemem. Uzyskane opinie prezentują poniższe wykresy.

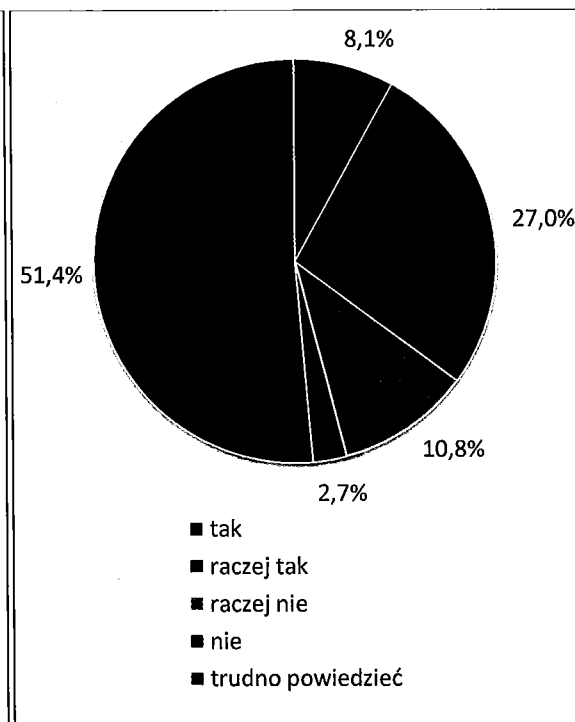
Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Wykres 7. Czy oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie w gminie jest wystarczająca?

Wykres 8. Czy oferta pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie w gminie jest wystarczająca?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

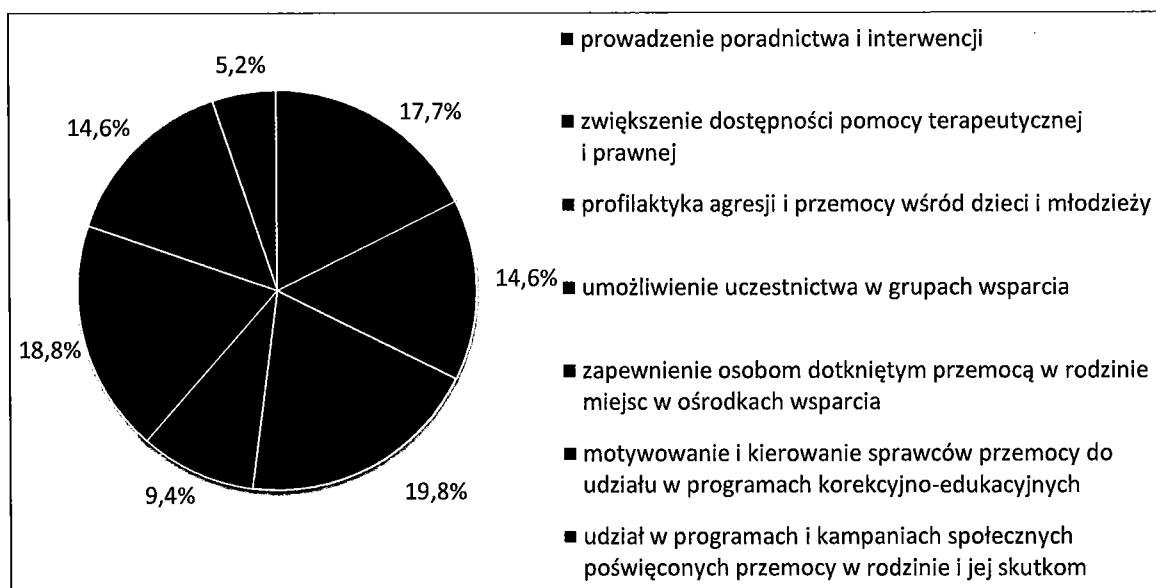
Ponad połowa badanych (łącznie 51,3%) dobrze lub bardzo dobrze oceniła prowadzoną w gminie działalność profilaktyczną związaną z problemem przemocy w rodzinie. Jednocześnie za dostateczną uznało ją 16,2% ankietowanych, a za niewystarczającą 13,5% respondentów. Blisko co piąty badany (18,9%) nie potrafił zająć stanowiska w tej sprawie.

W przypadku oceny dostępnej w gminie oferty pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, większość ankietowanych (54%) odpowiedziała, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Negatywną opinię na ten temat przedstawiło jedynie 8,1% respondentów, a 37,8% badanych nie potrafiło zająć stanowiska w tej sprawie.

Znacznie gorzej została oceniona oferta wsparcia dla sprawców przemocy w rodzinie. Tym razem większość respondentów (51,4%) stanowili ci, którzy nie mieli zdania w tej sprawie. Jednocześnie łącznie 35,1% badanych stwierdziło, że oferta pomocy sprawcom przemocy w rodzinie jest raczej wystarczająca lub wystarczająca, a odmienną opinię wyraziło w sumie 13,5% ankietowanych.

Na koniec poproszono badanych o wskazanie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z przemocą w rodzinie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (19,8%), zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia (18,8%), prowadzić poradnictwo i podejmować interwencje (17,7%), zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej oraz motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (po 14,6%).

3. PRZESTĘPCZOŚĆ POLEGAJĄCA NA ZNĘCANIU SIĘ NAD RODZINĄ

Według danych Komisariatu Policji w Kłomnicach, w 2014 roku na terenie gminy Rędziny odnotowano 3 przestępstwa polegające na znęcaniu się fizycznym lub psychicznym nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny (art. 207 KK). Przestępstw tych dopuściły się 3 osoby w wieku 32 lata (2 osoby) i 45 lat.

W analizowanym roku na terenie gminy stwierdzono także 5 przypadków uszkodzenia ciała. Warto dodać, że w 2013 roku funkcjonariusze Policji wszczęli procedurę i sporządzili „Niebieskie Karty” 17 razy, a rok później liczba ta wzrosła do 22.

4. POMOC I WSPARCIE DLA OSÓB I RODZIN DOTKNIĘTYCH PROBLEMEM PRZEMOCY W RODZINIE

W gminie Rędziny funkcjonuje kilka podmiotów świadczących pomoc i wsparcie dla osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej. Należą do nich: Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Rędzinach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rędzinach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rędzinach, wspomniany powyżej Komisariat Policji w Kłomnicach oraz działające w gminie placówki oświatowe i zakłady opieki zdrowotnej.

W skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie mogą wchodzić przedstawiciele: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, a także kuratorzy sądowi oraz prokuratorzy. Głównym zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań ww. podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. Zespół może tworzyć grupy robocze

w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Do zadań grup roboczych należy w szczególności: opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy, i rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy oraz dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

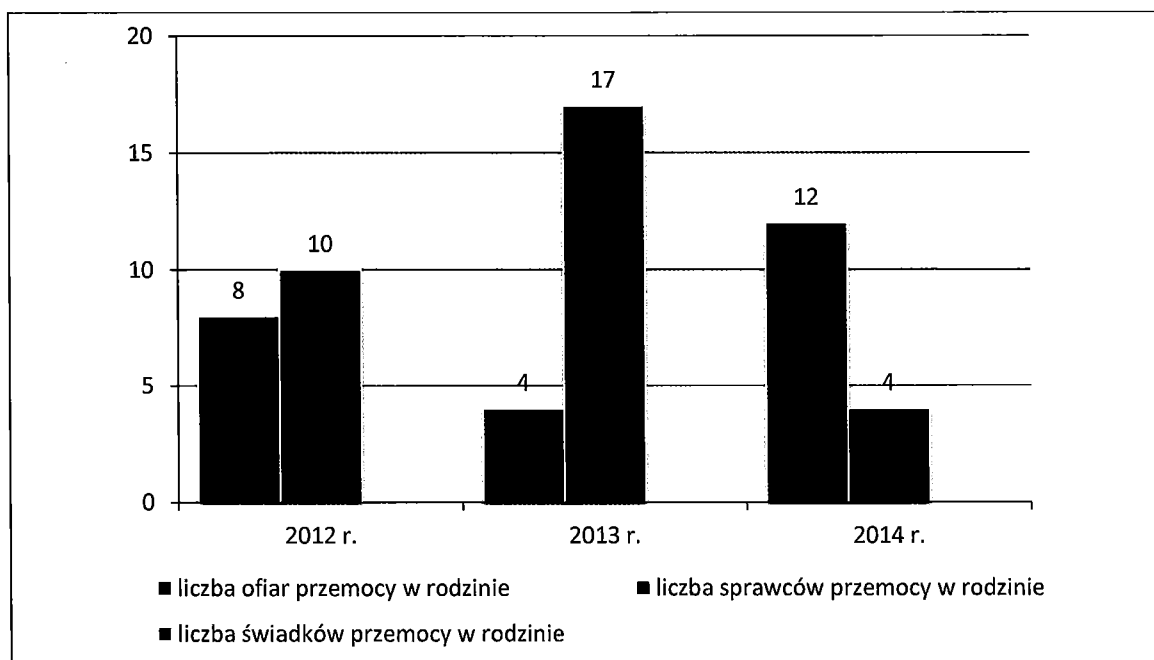
W latach 2012-2014 Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Rędziny odbył po 4 posiedzenia w każdym roku. W jego ramach działały 3 grupy robocze, które w 2012 roku odbyły 46 spotkań, rok później 49 spotkań, a w 2014 roku 96 spotkań.

W analizowanym okresie liczba sporządzonych Niebieskich Kart przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę rosła z roku na rok. W 2012 roku wyniosła 12, rok później wzrosła do 16, a w 2014 roku osiągnęła poziom 20. W 2012 roku sprawcami przemocy było 11 mężczyzn i 1 kobieta, a w kolejnych dwóch latach odpowiednio 16 i 20 mężczyzn. Z kolei ofiarami przemocy w rodzinie w 2012 roku było 12 kobiet, rok później 14 kobiet i 2 mężczyzn, a w 2014 roku 17 kobiet i 3 mężczyzn.

Z 12 rozpoczętych w 2012 roku procedur „Niebieskie Karty”, 3 zakończono w tym samym roku, 7 w roku następnym, a 2 w 2014 roku. Z 16 wszczętych procedur w 2013 roku, 9 zamknięto w tym samym roku, a 7 w roku następnym. Z kolei z 20 procedur rozpoczętych w 2014 roku, 12 zakończono w tym samym roku, a 8 kontynuowano w roku następnym.

Kolejnym podmiotem działającym w gminie w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rędzinach. W latach 2012-2014 liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się jej członkowie, ulegała wahaniom (18 w 2012 r., 21 w 2013 r., 16 w 2014 r.). Wśród nich w latach 2012-2013 większość stanowili sprawcy przemocy w rodzinie, a w 2014 roku jej ofiary. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10. Osoby dotknięte problemem przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w latach 2012-2014

Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rędzinach.

W analizowanym okresie członkowie GKRPA prowadzili rozmowy z nadużywającymi alkohol osobami stosującymi przemoc (z 5 w 2012 r., z 8 w 2013 r. i z 4 w 2014 r.), uruchamiali procedurę „Niebieskie Karty” (2 razy w 2012 r.) oraz powiadamiali służby o sytuacji rodziny (3 razy w 2013 r., 1 raz w 2014 r.).

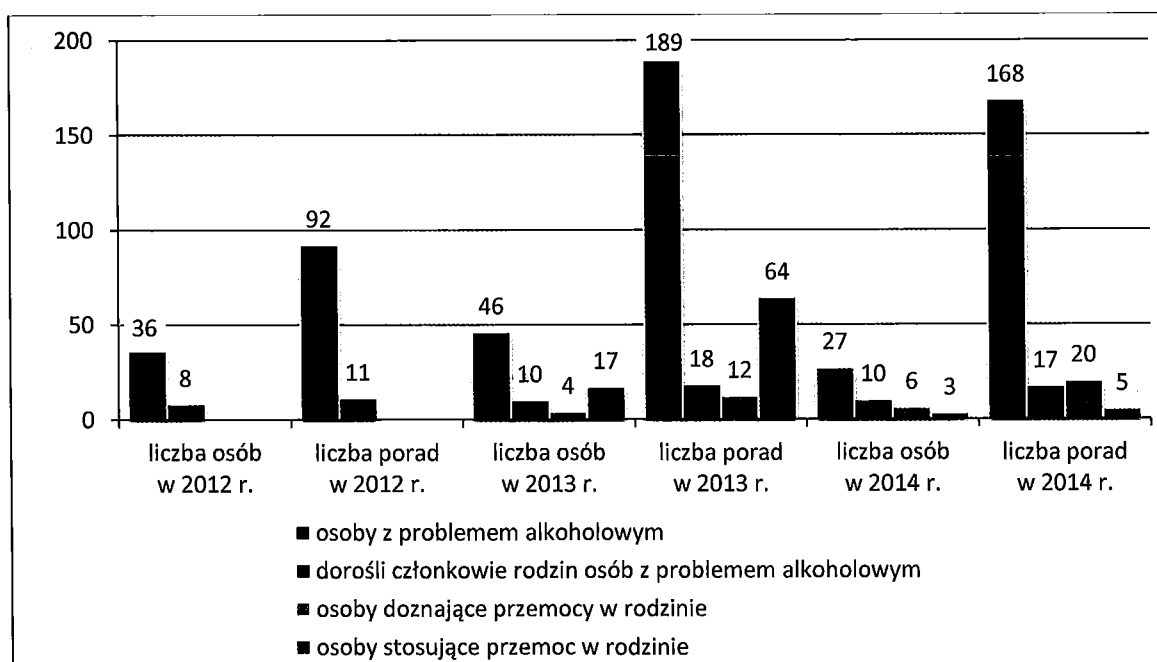
Ważną funkcję w zakresie wspierania osób i rodzin dotkniętych przemocą w gminie pełni także Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Rędzinach. Jednym z celów jego działania jest udzielenie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz stosującym przemoc wobec członków rodziny, dzieciom z rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, a także osobom będącym w kryzysie i zgłaszającym inne problemy emocjonalne. Zakres działalności Punktu, w którym pomoc świadczy psychoterapeuta – certyfikowany specjalista psychoterapii uzależnień, obejmuje m.in. konsultacje terapeutyczne dla ofiar przemocy domowej, indywidualne konsultacje z osobami będącymi w kryzysie i zgłaszającymi problemy oraz inicjowanie interwencji w przypadku zdiagnozowania przemocy domowej, w tym kierowanie do odpowiednich służb i instytucji.

W 2012 roku w Punkcie udzielano wsparcia osobom zmagającym się z problemem alkoholowym oraz dorosłym członkom rodzin osób z problemem alkoholowym. Od 2013

M. R.

roku z oferowanej pomocy korzystają także osoby doznające przemocy w rodzinie i stosujące przemoc. W roku tym wsparciem w ramach Punktu objęto odpowiednio 4 i 17 ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Rok później liczba osób doznających przemocy, które skorzystały z pomocy, wzrosła do 6, a liczba osób stosujących przemoc w rodzinie spadła do 3. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

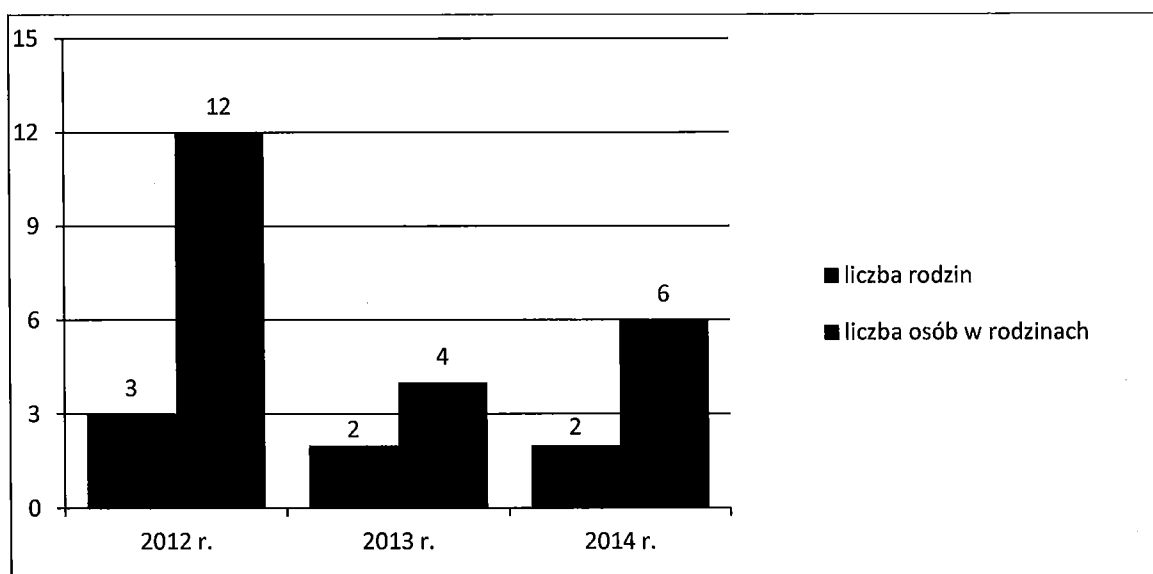
Wykres 11. Osoby objęte wsparciem przez Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Rędzinach w latach 2012-2014

Źródło danych: Urząd Gminy Rędziny.

Istotną rolę w zakresie wspierania osób i rodzin dotkniętych przemocą w gminie pełni również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rędzinach. W latach 2013-2014 liczba osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu przemocy w rodzinie, była niższa niż w 2012 roku (12 w 2012 r., 4 w 2013 r., 6 w 2014 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Rodziny i osoby w rodzinach objęte w latach 2012-2014 pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rędzinach.

W latach 2012-2014 pracownicy Ośrodka uczestniczyli we wszystkich posiedzeniach Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz w spotkaniach utworzonych w jego ramach grup roboczych.

Diagnozowanie problemu przemocy oraz wspieranie rodzin nim dotkniętych (w tym pochodzących z nich dzieci) jest również wpisane w działalność funkcjonujących w gminie placówek oświatowych, o czym szerzej w analizie wyników badań ankietowych przeprowadzonych na potrzeby niniejszego dokumentu. Szeroko rozumiane działania profilaktyczne podejmowane w gminie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmują m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, prelekcji i pogadanek, spektakli profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych, imprez sportowych oraz skierowanych do grup rówieśniczych programów i przedsięwzięć profilaktycznych, w tym opracowywanych i wdrażanych przez młodzież.

W gminie funkcjonuje również prowadzony przez Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy „Agape” Dom dla Bezdomnych w Mariance Rędzińskiej (ul. Srebrna 25, 42-242 Marianka Rędzińska). Placówka udziela schronienia bezdomnym mężczyznom, kobietom i rodzinom z dziećmi, którzy utracili dach nad głową m.in. na skutek przemocy domowej oraz konfliktów rodzinnych. Dom oferuje: nocleg (dysponuje 80 miejscami noclegowymi), 3 posiłki dziennie, opiekę medyczną i pielęgniarską, usługi opiekuńcze, opiekę duchową, poradnictwo

prawne i psychologiczne, aktywizację i szkolenia zawodowe, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz pracę socjalną.

Podmioty, które w ramach prowadzonej działalności zajmują się wspieraniem osób i rodzin zmagających się z problemem przemocy w rodzinie, funkcjonują także w sąsiedztwie gminy. Jednym z nich jest Częstochowskie Centrum Interwencji Kryzysowej (ul. Rejtana 7b, 42-202 Częstochowa).

IV. CELE I ZADANIA

Celem głównym Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rędziny na lata 2016-2018 jest **zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w gminie poprzez udzielanie pomocy osobom nim dotkniętym oraz oddziaływanie na osoby stosujące przemoc**. Osiągnięcie tak sformułowanego celu wymaga wdrożenia wyznaczonych celów operacyjnych oraz zadań. Zostały one ujęte w przedstawionym poniżej w formie zestawień tabelarycznych harmonogramie, w którym uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, czas ich wdrożenia oraz wskaźniki monitoringowe.

Obszar 1. Profilaktyka i edukacja społeczna – zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Cel: operacyjny 1.: Poszerzenie wiedzy mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie.			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie w gminie.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, GKRPA, GOPS, zespół interdyscyplinarny, placówki oświatowe, oraz Policja	2016-2018	liczba opracowanych diagnoz, liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie
2. Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych poświęconych problemowi przemocy w rodzinie.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, oraz zakłady opieki zdrowotnej, lokalne media i organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba lokalnych kampanii społecznych
3. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie prowadzenia w gminie edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, oraz organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe	2016-2018	liczba podjętych inicjatyw, liczba osób, którym udzielono informacji na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Obszar 1. Profilaktyka i edukacja społeczna – zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Cel: operacyjny 2.: Poprawa jakości działań profilaktycznych.			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, GKRPA, zespół interdyscyplinarny, GOPS, placówki oświatowe, oraz zakłady opieki zdrowotnej	2016-2018	liczba placówek prowadzących poradnictwo, liczba osób, którym udzielono porady, liczba programów, liczba wizyt patronażowych prowadzonych przez położne podstawowej opieki zdrowotnej.
2. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych z zakresu agresji i przemocy, m.in. w ramach szkolnych programów profilaktycznych.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, specjaliści, przedstawiciele GKRPA, GOPS-u, Policji	2016-2018	liczba dzieci objętych działaniami profilaktycznymi z zakresu agresji i przemocy

Obszar 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Cel operacyjny 1.: Rozwój infrastruktury służącej udzielaniu pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy pomiędzy podmiotami wchodzącymi w jej skład.			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Kontynuowanie działalności zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	samorząd gminy, w tym przedstawiciele GOPS-u, GKRPA i placówek oświatowych, oraz przedstawiciele zakładów opieki zdrowotnej, Policji, organizacji pozarządowych i kuratorzy sądowi	2016-2018	liczba posiedzeń zespołu, liczba osób objętych pomocą zespołu, liczba posiedzeń grup roboczych, liczba osób objętych pomocą grup roboczych

2. Kontynuowanie działalności i rozwijanie oferty funkcjonującego w gminie Punktu Konsultacyjnego	samorząd gminy, w tym Punkt Konsultacyjny	2016-2018	zakres i rodzaj świadczonych usług, liczba osób objętych wsparciem
3. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	samorząd gminy, podmioty i organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba zleczanych lub wspólnie realizowanych projektów

Obszar 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cel operacyjny 2.: Upowszechnianie informacji i prowadzenie edukacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, GKRPA, zespół interdyscyplinarny, GOPS, placówki oświatowe, oraz zakłady opieki zdrowotnej, lokalne media i organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba opracowanych i upowszechnianych materiałów informacyjnych, liczba lokalnych kampanii społecznych
2. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie.	samorząd gminy, w tym GKRPA, Punkt Konsultacyjny	2016-2018	liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, liczba osób uczestniczących w zajęciach

Obszar 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Cel operacyjny 3.: Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie dostępu do pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, Punkt Konsultacyjny, GKRPA, GOPS, zespół interdyscyplinarny, samorząd powiatowy, w tym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, oraz Częstochowskie Centrum Interwencji Kryzysowej, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego
2. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, oraz samorząd powiatowy, w tym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, oraz Częstochowskie Centrum Interwencji Kryzysowej, inne ośrodki wsparcia, w tym Dom dla Bezdomnych Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy „Agape”	2016-2018	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach wsparcia oraz interwencji kryzysowej
3. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	samorząd gminy i organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba telefonów zaufania, czas dostępności telefonów, liczba rozmów i interwencji
4. Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwanie dzieci i dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	samorząd gminy, Policja i organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba przyjaznych pokoi przesłuchań, liczba przesłuchanych dzieci i dorosłych

5. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.	samorząd gminy, w tym przedstawiciele GOPS-u, oraz przedstawiciele zakładów opieki zdrowotnej i Policji	2016-2018	liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.
6. Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	samorząd gminy, samorząd powiatowy, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba programów terapeutycznych, liczba osób uczestniczących w programie terapeutycznym, liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne, liczba grup terapeutycznych, liczba grup wsparcia.
7. Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy	2016-2018	liczba opracowanych uregulowań prawnych (przepisów prawa miejscowego, regulaminów) umożliwiających pomoc osobom dotkniętym przemocą w uzyskaniu mieszkania, liczba przyznanych mieszkań socjalnych

Obszar 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cel operacyjny 4.: Monitoring skuteczności działań pomocowych.

zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, GKRPA i GOPS	2016-2018	liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie, liczba osób, które w wyniku oddziaływań nie powróciły do stosowania przemocy w rodzinie

Obszar 3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie – zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel operacyjny 1.: Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy pomiędzy podmiotami je realizującymi.

zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Rozpowszechnianie w gminie baz danych oraz informatorów na temat podmiotów realizujących ofertę dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy	2016-2018	umieszczenie informatorów na stronie internetowej gminy do dnia 15 sierpnia każdego roku

Obszar 3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie – zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Cel operacyjny 2.: Interweniowanie oraz reagowanie na stosowanie przemocy w rodzinie.			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty”.	samorząd gminy, w tym przedstawiciele GOPS-u, GKRPA, placówek oświatowych, zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych, oraz przedstawiciele zakładów opieki zdrowotnej i Policji	2016-2018	liczba sporządzonych Niebieskich Kart oraz liczba rodzin nimi objętych, liczba spraw zakończonych w wyniku ustania przemocy w rodzinie oraz braku zasadności podejmowania działań, liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy
2. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji z Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.	samorząd gminy, w tym GOPS, oraz Policja, kuratorska służba sądowa	2016-2018	liczba przekazanych Policji lub kuratorom sądowym informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy

			w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc
3. Motywowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapii.	samorząd gminy, w tym GKRPA i GOPS	2016-2018	liczba osób, które zmotywowano do udziału w programach i terapii

Obszar 3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie – zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel operacyjny 3.: Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań.

zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Opracowanie, realizacja i badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	samorząd gminy, w tym Urząd Gminy, GKRPA, GOPS, oraz organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, liczba osób uczestniczących w programach oraz tych, które ukończyły program, liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programów powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie.

Obszar 4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny 1.: Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Zapewnienie osobom pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc wsparcia w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	samorząd gminy, samorząd powiatowy, samorząd wojewódzki, organizacje pozarządowe	2016- 2018	liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego

V. FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rędziny na lata 2016-2018 będzie finansowana:

- z budżetu gminy,
- ze środków samorządu powiatowego,
- ze środków samorządu wojewódzkiego,
- z dotacji z budżetu państwa,
- z programów rządowych z zakresu przeciwdziałania przemocy we rodzinie,
- z funduszy zewnętrznych, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz funduszy norweskich,
- ze środków pozyskanych z innych źródeł.

Na realizację Programu w 2016 roku przewidziano w budżecie środki finansowe w wysokości 8.000 zł.

Wysokość środków finansowych na realizację Programu w latach 2017-2018 zostanie ujęta w przyjmowanej corocznie uchwale budżetowej Rady Gminy.

VI. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rędziny na lata 2016-2018 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rędzinach. Sformułowane w dokumencie zadania będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Monitoring i ewaluacja Programu, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji na temat realizowanych bądź zrealizowanych już zadań, będą prowadzone corocznie. Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych zadań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Do oceny wdrożenia sformułowanych w Programie zadań zostaną wykorzystane wyznaczone w dokumencie wskaźniki monitoringowe.

W terminie do 31 marca każdego roku Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przedstawi Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu. Sprawozdanie zostanie sporządzone na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów biorących udział w realizacji Programu.

SPIS WYKRESÓW

Wykresy:

Wykres 1. Czy w Pani/Pana najbliższym otoczeniu występuje zjawisko przemocy w rodzinie?	16
Wykres 2. Jakie rodzaje przemocy w rodzinie najczęściej występują w gminie?	16
Wykres 3. Najczęstsza przyczyna przemocy w rodzinie	17
Wykres 4. Kto jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie?	18
Wykres 5. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?	18
Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?	19
Wykres 7. Czy oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie w gminie jest wystarczająca? ..	19
Wykres 8. Czy oferta pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie w gminie jest wystarczająca?	19
Wykres 9. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	20
Wykres 10. Osoby dotknięte problemem przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w latach 2012-2014	23
Wykres 11. Osoby objęte wsparciem przez Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Rędzinach w latach 2012-2014	24
Wykres 12. Rodziny i osoby w rodzinach objęte w latach 2012-2014 pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie	25

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Maciej Mróz
Maciej Mróz